

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ПЕДАГОГІВ У КОВІДНИЙ ПЕРІОД

Пандемія COVID-19 огорнула всю нашу планету і завдала суттєвих збитків майже всім сферам людського буття. У той же час, ковідний період протестував здатність і спроможність цивілізації організуватися на боротьбу і подолання цієї пандемії. Діяльність людини у змінених умовах, нова соціальна реальність, створили нові можливості і виклики перед людством. Робота педагогічних працівників у ковідний період, пов'язана з конструюванням ефективного освітнього простору, змушена була зазнати значущих змін. Утворився сприятливий простір для інноватики в освітній сфері. Педагогам необхідно було сформулювати у здобувачів окреслені у освітніх програмах компетенції і отримати очікувані результати у сконструйованому освітньому просторі, за допомогою застосунків дистанційного навчання та технологій змішаного навчання. Всі окреслені зміни позначилися на соціальному благополуччі, психологічному і психічному здоров'ї суб'єктів освітнього простору. Психічний стан у якому перебувають педагогічні працівники є домінуючим емоційним навантаженням, яке змушені нести працівники всіх рівнів освіти. Це й спонукало звернути наш науковий інтерес на цей напрям дослідження.

Метою є факторне дослідження психоемоційних станів педагогів під час прогресування пандемії COVID-19.

Дослідженню психоемоційної сфери приділено увагу великою кількістю дослідників. Вченими встановлено закономірності, детермінанти провідних психічних станів в діяльності людини [6; 8]. Нами зосереджено науковий інтерес на дослідженні психоемоційного навантаження, яке отримує педагог у професійній діяльності, що реалізується в умовах карантину. Психоемоційний стан не може існувати ізольовано від діяльності [4], тому реалізовано спробу в актуальній діяльності з'ясувати домінуючі психоемоційні стани.

Під домінуючим психоемоційним станом викладача закладу вищої освіти розуміємо інтегральний комплекс наявних характеристик, які впливають на результат його професійної діяльності, виконання освітніх, виховних, навчально методичних і науково-дослідних завдань.

Методологічні вихідні положення нашого дослідження склали тлумачення домінуючого психоемоційного стану, як надзвичайно важливого психологічного змістового параметру емоційно-вольової сфери особистості, який зумовлений очікуваною готовністю до ймовірного сценарію перебігу подій [5]. Психоемоційний стан є відображенням організації своєрідної психічної емоційної діяльності людини. Він зумовлений її змістовими особливостями та настановленнями і відображає готовність людини до конструювання

майбутнього [1]. Психічні стани є стійкою інтеграцією всіх психічних проявів людини під час будь якої її взаємодії з оточенням [2]. Психічні стани відображаються в організованості психіки [3]. Психіка є функцією головного мозку, яка наділена здатністю відображати дійсність. У той же час, наше емпіричне дослідження домінуючих психоемоційних станів потребує скрупульозного дослідження у освітній професійній діяльності викладачів.

У дослідженні взяли участь викладачі Херсонського державного університету (Херсон, Україна) (n=23), Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна), (n=10), Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (Севеодонецьк, Україна) (n=11). Застосовано тести зі стандартизованими анкетами: “Way of Coping Questionnaire” (“WCQ”) [7], “Differential Emotions Scale IV-A” (“DES, версія IV-A”) [6], “Шкала самооцінки реактивної (ситуативної) та особистісної тривожності (“ШСРОТ”) [9].

Емпіричну картину дослідження склав комплекс з двадцяти одного змістового психологічного параметру. Проведено факторне дослідження ANOVA з косічним обертання Promax. Встановлено сім факторів, що мають навантаження, що є більшими за одиницю і складають суму дисперсії змінних в межах 73.12 %.

F1 “Психоемоційний стан дистанційованої активності” відображує залежність домінуючого стану респондента, який у зв'язку з карантинном ізолювався, володіє значущою самооцінкою ситуативної реактивної тривожності. Його психоемоційний стан супроводжується песимістичними емоціями: гніву, відрази, страху, горя і презирства. Відповідно коефіцієнт самопочуття, який навантажує даний психічний стан має значущий рівень (.734). У респондентів спостерігається прагнення брати на себе відповідальність у виконанні завдань професійної діяльності.

F2 “Психоемоційний стан допитливої переоцінки” є прагненням раціоналізації ситуації невизначеності, можливістю знайти позитив у ситуації, що склалася. Супроводжується емоціями інтересу та здивування, характеризується небажанням приймати відповідальність на себе і контролювати ситуацію.

F3 “Психоемоційний стан деструктивної ізолюваності” є відображенням конфронтації і відсутністю прагнення пошуку соціальної підтримки у ситуації, що склалася. Респондентів огортають емоції сорому і почуття провини.

F4 “Психоемоційний стан прагматичного уникнення” є плануванням уникнути проблем. Такий стан почасти супроводжується необ'єктивною переоцінкою реальної ситуації та незрілістю емоцій, своєрідною індіферентністю.

F5 “Психоемоційний стан екзальтації” складається зі змінної, зміст якої є відображенням радості, що супроводжується активністю респондента, без пошуку соціальної підтримки. Такі респонденти відірвані від реальності, радіють змінам соціальної реальності, не переймаючись наслідками і втратами від карантину.

F6 “Психоемоційний стан конструктивної активності” характеризується прагненням суб'єкта планувати вирішення проблеми, брати відповідальність на

себе. Такі респонденти прагнуть виконувати поточні завдання на належному професійному рівні. Їхній психоемоційний стан має позитивне спрямування.

F7 “Психоемоційний стан оптимістичної оцінки” показує, що у респондентів відсутня особистісна тривожність (-.511), здатні до раціоналізування і позитивної переоцінки соціальної реальності, уникають відповідальності, а психоемоційний стани супроводжується прагненням відповідально виконувати завдання. Такі респонденти впевнені, що все буде добре. Решта факторів, не ввійшли до нашої структури, оскільки мають навантаження, яке знаходиться за межами сукупної дисперсії, тобто є меншим від .912).

Висновки. Отже, домінування будь якого психоемоційного стану має вплив на змістові особливості професійної діяльності та результати респондентів. Найбільш ефективними є F6 “Психоемоційний стан конструктивної активності” та F7 “Психоемоційний стан оптимістичної оцінки”, які здатні зберегти психічне здоров'я і забезпечити найвищий результат. Домінуючі психоемоційні стани F3 і F5 є найбільш небезпечними. F3 має найменшу кількість зв'язків з яскраво вираженою копінг-стратегією конфронтації та відсутністю прагнення пошуку соціальної підтримки. Операціоналізація результатів дослідження сприятиме ефективній організації професійної діяльності освітян.

Література:

1. Попович І. С. Конструювання особистістю моделі очікуваного майбутнього. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: психологічні науки: зб. наук. праць ХДУ. Херсон: ВД «Гельветика», 2015. Вип. 6. 145–154.
2. Попович І. С. Проблема соціально-психологічних очікувань в науковій теорії та практиці. *Практична психологія та соціальна робота*, 2005. № 5. С. 8-13.
3. Попович І. С. Соціально-психологічні очікування в людських взаєминах. Херсон: ВАТ «ХМД», 2009. 240 с.
4. Попович І. С. Соціально-психологічні очікування в міжособистісній взаємодії малої групи. *Проблеми заг. та пед. психології*, 2006. Т. VIII. В. 7. С. 259-268.
5. Попович І. С. Типологічні особливості очікувань. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: психологічні науки: зб. наук. праць ХДУ. Херсон: ВД «Гельветика», 2014. Вип. 1. Т. II. С. 64-70.*
6. Izard, C. E. Basic Emotions, Natural Kinds, Emotion Schemas, and a New Paradigm. *Perspectives on Psychological Science*, 2007. 2(3). P. 260–280.
7. Lazarus, R. S., Folkman, S. *Stress, appraisal, and coping*. New-York: Springer Publishing Company. 1984. 445 p.
8. Prokhorov, A. O., Yusupov, M. G., Plokhikh, V. V. Cognitive States in the Process of Students' Intellectual Activity. *The New Educational Review*, 2015. 41(3). P. 263-274.
9. Spielberger, C. D. Notes and Comments Trait-State Anxiety and Motor Behavior. *Journal of Motor Behavior*, 1971. 3. P. 263-279.